

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.04.056>

УДК 346.91

К.І. АПАНАСЕНКО, д-р юрид. наук, доц., доцент кафедри публічного та приватного права
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

 orcid.org/0000-0002-2917-1255

ЗАХИСТ У СУДІ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ключові слова: самочинне будівництво, процесуальна заінтересованість, законний інтерес, публічні інтереси, *actio popularis*, громадські об'єднання.

*Проаналізовано питання юридичної можливості захисту в суді громадськими об'єднаннями прав громадян і організацій у сфері містобудування. На підставі дослідження відповідної судової практики і теоретичних праць з питань процесуальної заінтересованості, захисту публічних інтересів, позовів *actio popularis* зроблено висновок про потенційну можливість та необхідність законодавчого закріплення відповідного права громадських об'єднань.*

Вступ. Однією з найсерйозніших проблем сучасного стану забудови населених пунктів в Україні є самовільне будівництво. Найбільше поширення у відповідній групі правопорушень мають перевищення дозволеної кількості поверхів і здійснення будівельних робіт без дозволу [1, с. 11]. За даними дослідників компанії *Monitor.Estate*, 42 % новобудов в Києві зводять на землях не відповідного цільового призначення, 27 % — без дозволів [2]. На сайті Київської міської ради розміщено Перелік проблемних об'єктів житлового будівництва (об'єктів самочинного будівництва та довгобудів), які потребують ухвалення спеціального Закону України [3]; у Переліку 41 об'єкт, загалом багатоквартирні житлові будинки. Практика отримання дозвільних документів після початку будівельних робіт і навіть перед введенням об'єктів містобудування в експлуатацію загалом є достатньо поширеною в Україні [4].

Зважаючи на викладене, можна допустити, що органи державного архітектурно-будівельного контролю (далі ДАБК) не завжди ефективно та вчасно вдаються до захисту публічних інтересів, заявляючи позови про припинення незаконних будівництв або їхнього знесення. Ця проблема висвітлюється в засобах масової інформації, має відображення в судовій практиці вирішення спорів про визнання бездіяльності органів ДАБК незаконною. Водночас учасники будівельного ринку відмічають високий рівень корупції у профільних містобудівних органах [5]. Враховуючи ці обставини, до боротьби з

Цитування: Апанасенко К.І. Захист у суді прав та інтересів осіб у сфері містобудування громадськими об'єднаннями: постановка проблеми. *Економіка та право*. 2021, № 4. С. 56—67. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.04.056>

містобудівними порушеннями долучаються окремі громадяни та громадські організації.

Постановка завдання. За офіційними даними Державної служби статистики України, доступними на даний час [6], в Україні зареєстровано понад 26,5 тис. громадських організацій, членами яких є орієнтовно 19 млн громадян. Очевидним є потенціал громадських об'єднань у питанні захисту прав та інтересів їхніх членів, зокрема й у сфері містобудування. Тому дослідження нормативних основ судової правозахисної діяльності громадських об'єднань по боротьбі з містобудівними правопорушеннями та наявної практики вирішення їхніх позовів до українських судів, зокрема, й задля ухвалення в подальшому необхідних законопроектних рішень, є актуальним завданням, що буде вирішуватись у цьому дослідженні. Передбачається виявити основні теоретичні й практичні перешкоди на шляху ефективного захисту в судах прав громадян і організацій у сфері містобудування громадськими об'єднаннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку процесуального законодавства в Україні питання захисту в суді громадськими об'єднаннями прав та інтересів їхніх членів, певних суспільних / колективних інтересів практично не аналізується в науковій літературі. Дослідники-процесуалісти (наприклад, Ю.Ю. Рябченко [7], І.Е. Берестова [8]), аналізуючи проблематику захисту суспільних інтересів, оминають питання громадських об'єднань як потенційних носіїв процесуальної дієздатності, спроможних відстоювати в суді інтереси / права інших осіб. На відміну від правового статусу прокурора в судових процесах, правове положення інших суб'єктів, уповноважених на захист прав інших осіб у суді, проаналізовано в літературі вкрай мало. Так, досліджуючи суб'єктів цивільного процесуального права, Ю.Ю. Рябченко у монографічній праці про них [7] оминає увагою громадські організації. Так, І.В. Венедиктова дійшла висновку, що суб'єктами захисту цивільних інтересів є: уповноважена особа, інтерес якої порушено; суб'єкти публічної влади, уповноважені законом; нотаріус та суд [9, с. 59].

Тому пропонуване дослідження має як теоретичне значення для розвитку правових процесуальних наук, так і практичне значення в цілях напрацювання можливих напрямків удосконалення правових підстав судового захис-

ту прав громадян, суспільних інтересів громадськими об'єднаннями, зокрема у сфері містобудування.

Результати дослідження. Як свідчить практика, у судових провадженнях, відкритих за позовами громадських об'єднань, завжди постає питання про право таких позивачів на звернення до суду з відповідними позовними вимогами. Тому найпершим завданням нашого дослідження є аналіз наявних теоретичних і практичних підходів до вирішення питання про право громадських об'єднань на звернення до суду з позовами стосовно припинення незаконних / самочинних забудов.

Ознайомлення з практикою вирішення відповідних спорів виявляє позицію Верховного Суду та судів нижчих інстанцій про обов'язковість застосування правила про юридичну (матеріально-правову, процесуальну) заінтересованість позивача. Це правило закріплено в нормах процесуальних кодексів про право осіб на звернення до суду за захистом лише своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів. Органи державної влади / місцевого самоврядування, окремі особи можуть звертатися до суду в інтересах інших осіб лише у разі, якщо закон надав їм таке право (ч. 1, 2 ст. 4 Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 № 1618-IV (далі ЦПК); ч. 2, 3 ст. 4 Господарського процесуального кодексу України від 06.11.1991 № 1798-XII (далі ГПК); ч. 1, 3 ст. 5 Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV (далі КАС)). Мова йде насамперед про таких осіб / органи: як: органи прокуратури, Омбудсман України, власники значного пакета акцій / часток (паїв) суб'єкта господарювання, Національне агентство з питань запобігання корупції, участь яких у судових процесах врегульовано окремо (ст. 56, 57 ЦПК, ст. 53—55 ГПК, ст. 53—54 КАС, ст. 23—24 Закону України від 14.10.2014 № 1697-VII «Про прокуратуру», п. 10 ст. 13 Закону України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», ст. 53 Закону України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції»). Позиція законодавця відображає північну в процесуальній науці концепцію юридичної заінтересованості як передумови права на пред'явлення позову до суду [10, с. 537—538; 11, с. 61] та ключової ознаки осіб, які

беруть участь у справі [12, с. 88; 10, с. 405; 13, с. 75], умови легітимації цих осіб як сторони цивільного судочинства [8, с. 212].

Інтерес указаної вище категорії учасників отримав назву процесуального інтересу [10, с. 367]. З урахуванням визначених процесуальним законом обмежень / вимог відповідні суб'єкти мають процесуальну можливість захищати інтереси інших осіб у суді, за відповідними позовами складається достатньо позитивна для захисту прав громадян судова практика.

Водночас чинне процесуальне законодавство та нормативно-правові акти, які визначають статус громадських об'єднань, не закріплюють права останніх на звернення до суду за захистом прав та інтересів інших юридичних або фізичних осіб, територіальних громад, суспільних інтересів. Порушувати в судовому порядку питання про знесення незаконних або самочинних забудов за нормою ч. 7 ст. 376 Цивільного кодексу України (далі ЦК) можуть органи державної влади, органи місцевого самоврядування в разі істотного відхилення від проєкту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб. Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (ч. 1 ст. 38, ч. 2 ст. 39-1, ч. 1, 4 ст. 41) закріплює право / повноваження на звернення до суду з відповідним позовом та іншими вимогами про припинення незаконних дій у будівництві за органом ДАБК, головними інспекторами будівельного нагляду.

Окрім того, у разі порушення самочинним будівництвом прав окремих громадян і організацій останні також вправі звертатися до суду за захистом своїх прав у силу загальних положень процесуальних кодексів про право на звернення до суду та в порядку захисту власником своїх прав (ст. 391 ЦК). У контексті нашого дослідження відповідна судова практика цікава тим, що заявлені позовні вимоги у подібних випадках часто пов'язані не тільки зі знесенням самочинних будівництв, а й з анулюванням дозвільних документів у сфері містобудування, які видавалися іншим громадянам або організаціям. Тому в таких судових спорах, як і в спорах за позовами громадських об'єднань, виникає питання про наявність законного інтересу у позивачів «втручатися» у дозвільні правовідносини у сфері господарювання, учасниками яких вони не є. Аналіз

судової практики за позовами окремих громадян засвідчує, що задоволення таких позовів залежить насамперед від можливості доведення позивачем наявності у нього персонального або індивідуального права, яке порушується або може бути порушене забудовником-порушником. Якщо здійснюване самочинне будівництво напряму впливає на права чи інтереси позивача (доказово підтверджена матеріально-правова заінтересованість позивача), високим є шанс задоволення позову. Дослідники-процесуалісти вважають таку позицію судів правильною. Як указує С.О. Короєд, «...суд вправі задовольнити лише вимоги, спрямовані на реальний (дійсний) захист (відновлення) порушеного права позивача ...бажання позивача «покарати» відповідача додатковими «заходами» чи «обмеженнями»..., не пов'язаними з реальним прагненням позивача відновити (захистити) своє суб'єктивне право, не повинно знаходити підтримку суду, оскільки суперечить завданню цивільного судочинства» [11, с. 63].

За нашим дослідженням, найчастіше позови громадян про знесення самочинно збудованих об'єктів чи припинення незаконних будівельних робіт задовольняються судами цивільної юрисдикції, коли такі роботи в окремих квартирах можуть вплинути на стан пам'яток культурної спадщини — цілих будинків, а позови заявлені мешканцями цих або сусідніх будинків. Так, у справі № 813/4993/15 (постанова від 19.06.2019) Велика Палата Верховного Суду задовольнила позов фізичної особи до ДАБІ про визнання протиправною й скасування реєстрації декларації про готовність до експлуатації квартири, незаконно збудованої в будівлі, що є об'єктом культурної спадщини. У постанові зазначено, що суд захистив порушені культурні права позивача (співвласника однієї з квартир у відповідній будівлі) як члена громади Львова. Аналогічно Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду фактично визнавав право сусідів позиватися стосовно самочинного будівництва (перебудови) у багатоквартирному будинку у справі № 642/6010/16-ц (постанова від 29.01.2020). Позивач у справі № 725/5630/15-ц (постанова Верховного Суду від 22.04.2020) підтвердив, що видані співвласнику її будинку (садибної забудови) містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки складені з порушенням будівельних

норм, порушують його права як власника суміжного будинковолодіння (зокрема щодо освітлення квартири позивача, дотримання протипожежних правил). Ці обставини, що обґрунтовують процесуальну заінтересованість позивача, враховані судом як один із важливих аргументів задоволення його позову. В адміністративному процесі не було поставлено під сумнів право мешканців сусіднього будинку на захист прав, порушених унаслідок будівельних робіт, які могли призвести до втрати об'єктів культурної спадщини місцевого значення (постанова Верховного Суду від 10.01.2019 у справі № 826/4177/14).

Водночас у справі № 826/16924/14, яку розглядав Верховний Суд, позивач не зміг підтвердити порушення свого права внаслідок будівельних робіт у нежитловому та підвальному приміщеннях будинку, власником квартири в якому він є. Виявляються й інші випадки, коли позивачі не доводять порушення своїх прав незаконними будівельними роботами співвласників будинків / власників суміжних чи спільних земельних ділянок. Наприклад, у справі № 520/15075/17 (постанова Верховного Суду від 10.06.2020) особа-позивач не довела факту порушення своїх прав незаконним будівництвом співвласника приватного будинку на земельній ділянці, прилеглої до спільного будинку. Причиною, очевидно, стала відсутність доказів права позивача на спірну земельну ділянку та негативного впливу будівельних робіт / їхнього результату на права позивача. З аналогічних причин не підтримані позови власників земельних ділянок / об'єктів, по сусідству з якими збудовано автомийку, ательє з пошиття одягу, за матеріалами справ № 727/8936/18, № 520/2762/19 (постанови Верховного Суду від 17.12.2020 та 29.10.2020 відповідно).

Як бачимо, у справах цивільної юрисдикції аналізованій категорії спорів суди активно застосовують принцип процесуальної заінтересованості. Вони тлумачать положення містобудівного та процесуального законодавства в той спосіб, що сам факт незаконного будівництва є недостатнім для його припинення за позовами не зацікавлених осіб; припинення містобудівного порушення можливе лише в разі загрози правам та законним інтересам позивачів — громадянам або юридичним особам — або за позовами уповноважених органів влади.

Складною для захисту інтересів осіб є ситуація у випадку здійснення незаконних забудов на прибудинковій території багатоквартирного будинку, коли будівля, яка лише проектується, потенційно може погіршити інсоляцію наявного житлового будинку, в інших подібних випадках порушення (потенційного порушення) прав окремих осіб або цілих груп громадян. У таких випадках заявлені позови про анулювання або скасування дозвільних документів або знесення самочинної забудови мають незначні шанси на задоволення з огляду на чинні норми процесуального законодавства та визнану Верховним Судом концепцію законного інтересу. У цих ситуаціях постають два процесуально складні питання: 1) доведення в суді законного інтересу у позивача — громадянина, якість життя якого погіршиться / може погіршитися внаслідок здійснюваної по сусідству забудови; 2) у разі активної зацікавленості групи громадян у припиненні будівництва актуалізується питання про заявлення групового позову, що не має законодавчого підґрунтя в Україні, за винятком таких позовів у сфері екології (про що мова далі) та захисту прав споживачів. Нормативне підґрунтя для заявлення позовів про захист прав невизначеного кола споживачів становлять норми п. 9 ч. 1 ст. 25 Закону України від 12.05.1991 № 1023-XII «Про захист прав споживачів» про можливість визнання в судовому порядку дій продавця, виробника, виконавця протиправними щодо невизначеного кола споживачів і припинення цих дій. В Європейському Союзі діє Директива Європейського Парламенту та Ради від 23.04.2009 № 2009/22/ЄС про постанови суду для захисту інтересів споживачів, яку Україна має імплементувати. На виконання положень цієї Директиви держави-члени призначають суди або адміністративні органи, що отримують право ухвалювати рішення у провадженнях, які розпочаті за ініціативою уповноважених суб'єктів (ст. 2). Такими уповноваженими суб'єктами («кваліфікованими установами») можуть бути державні органи, які відповідають за захист колективних інтересів споживачів, та/або відповідні організації споживачів (ст. 3). Держави-члени визначають критерії кваліфікації, яким повинні відповідати такі організації.

Окрім того, громадяни можуть бути зацікавленими в захисті їхніх прав громадською

організацією, яка би системно й професійно докладала зусилля до ведення справи в суді.

Єдиний державний реєстр судових рішень виявляє достатньо мало судових рішень Верховного Суду, постановлених у справах за позовами окремих громадян чи громадських організацій стосовно самочинних будівництв багатоквартирних будинків та інших капітальних об'єктів містобудування на користь позивачів. З числа викладених у Реєстрі за останні два роки рішень на увагу заслуговують такі справи: 1) за позовом Громадської організації «Спілка юристів Одеської області» до Департаменту державної архітектурно-будівельної інспекції в Одеській області, Управління державного архітектурно-будівельного контролю Одеської міської ради про визнання протиправною бездіяльність та зобов'язання скасувати реєстрацію декларації про готовність об'єкта до експлуатації (№ 815/3304/16; постанова Верховного Суду від 16.12.2020); 2) низка справ за позовом Громадської організації «Європейський закон і порядок»; 3) справа № 826/9175/18 за позовом Громадської організації «Екопарк Осокорки» до ДАБІ України про скасування дозволу на виконання будівельних робіт. Правові (проміжні правові) результати цих справ є кардинально різними.

Викладені у судових рішеннях фактичні обставини в першій справі залишають сумніви щодо «юридичної чистоти» здійсненої спірної забудови. Так, наприкінці 2014-го — у 2015 р. виконавчі органи Одеської міської ради та прокуратури встановили факт здійснення самочинного будівництва, за цими обставинами відкривалося кримінальне провадження. Однак у Верховному Суді питання законності видачі органом ДАБК дозвільного документа не з'ясовувалося, як і законність проведених будівельних робіт, аналізувалося лише процесуальне питання про право позивача на звернення до суду. Відмова в задоволенні позову обґрунтована процесуальними підставами — з огляду на відсутність матеріально-правової заінтересованості позивача у справі та не порушення прав і законних інтересів позивача і його членів бездіяльністю відповідача щодо не скасування декларації про готовність об'єкта до експлуатації. На переконання суду, це є самостійною й достатньою підставою для відмови у задоволенні позову. Водночас суд детально проаналізував поняття законного інтересу,

як він тлумачиться в практиці Верховного Суду та Конституційним Судом України, і під час застосування відповідних правових позицій до фактичних обставин справи дійшов висновку про його відсутність у громадській організації, на захист прав якої або її членів, за твердженням суду, організація не зверталася в цій справі. Очевидно, ВС враховував свою позицію, наведену в постанові ВС від 28.11.2018 у справі № 910/1738/18: «лише встановивши наявність у особи, яка звернулася з позовом, суб'єктивного матеріального права або законного інтересу, на захист яких подано позов, суд з'ясовує наявність чи відсутність факту порушення або оспорення...».

Ще однозначнішою є позиція Верховного Суду у справі № 640/11643/19 за позовом Громадської організації «Європейський закон і порядок» до Державної архітектурно-будівельної інспекції України про визнання протиправним і скасування дозволу на виконання будівельних робіт з будівництва житлових будинків у Печерському районі м. Києва (постанова від 28.05.2020). У цій справі Верховний Суд звернувся до достатньо давно вже висловленої позиції про те, що дозвіл, як індивідуальний правовий акт, породжує права й обов'язки тільки того суб'єкта, якому його адресовано. Тому відсутність у будь-кого, зокрема й заявника, прав чи обов'язків у зв'язку із виданням оскаржуваного дозволу не породжує для останнього і права на захист (постанови Верховного Суду України від 11.11.2015 у справі № 2а-2885/12/1470, від 28.02.2017 у справі № 21-3829а16). У справі № 640/11643/19 ВС традиційно аналізує поняття законного інтересу у позивача, його членів і підкреслює, що «право на захист це самостійне суб'єктивне право, яке з'являється у володільця регулятивного права лише в момент порушення чи оскарження останнього ...відсутність у будь-кого, зокрема і позивачів, прав чи обов'язків у зв'язку із оскаржуванним рішенням не породжує для останніх і права на захист, тобто права на звернення із адміністративним позовом».

Звертають на себе увагу певні судові рішення за позовом Громадської організації «Європейський закон і порядок», ухвалених у 2019—2020 рр. У справах № 640/16442/19, № 640/12184/19, № 640/16442/19 за відповідними позовами з вимогами про скасування дозволів на виконання будівельних робіт, ви-

даних будівельним компаніям, суди не аналізували питання про право позивача — громадської організації — на звернення до суду (постанова Верховного Суду від 22.07.2020, постанови Шостого апеляційного адміністративного суду від 05.11.2019, 25.02.2020 відповідно). У постанові апеляційного суду в аналогічній справі № 640/21611/19 (постанова від 30.03.2020) це питання коротко аналізувалося, водночас детально проаналізовано законність здійснюваної забудови.

Щодо постанови Шостого апеляційного адміністративного суду від 11.06.2019 у справі № 826/9175/18 за позовом Громадської організації «Екопарк Осокорки» до ДАБІ України про скасування дозволу на виконання будівельних робіт, то суд своїм рішенням захистив публічні інтереси громади в збереженні паркової зони замість забудови відповідної території, що прямо відмічено в тексті постанови. Аналіз цитованого судового рішення допомагає дійти висновку про можливість судового захисту прав громадян лише в результаті поєднання кількох чинників: а) наявності громадської організації, яка відстоює права мешканців Дарницького району Києва і має статутною метою створення та забезпечення функціонування ландшафтного парку «Екопарк Осокорки» на спірній земельній ділянці, захист прав мешканців міста Києва на безпечну екологію; б) своєчасне, до видачі дозволу на будівельні роботи (у лютому 2016 р.) звернення громадської організації з петицією до Київської міської ради з приводу створення на спірній земельній ділянці ландшафтного парку, підтриманою належною кількістю мешканців, і позитивної реакції органу місцевого самоврядування на таку петицію; 3) суд обґрунтовує право позивача на позов положеннями Орхуської Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі ухвалення рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, указуючи на позивача як на «зацікавлену громадськість» у значенні Конвенції, що має право на позов. Постанову апеляційного суду Верховний Суд скасував з причин фактологічного порядку, справа передана на новий розгляд. Останні внесені до реєстру судових рішень процесуальні документи — ухвали судів різних інстанцій, що свідчать про тривалий у першій інстанції розгляд справи.

Видається, що принципове значення для задоволення позову в цій справі мав екологічний аспект правового конфлікту між сторонами. Саме юридичне закріплення права на позов громадських організацій у міжнародній конвенції забезпечило визнання цього права судом в Україні. Інша аргументація теж важлива, але не визначальна. Так, суд послуговувався рішеннями ЄСПЛ у справі «Лераблієр А.С.Б.Л. проти Бельгії» від 24.02.2009, «Національної групи інформації та протидії заводу «Мелокс» (Група «Ні заводу «Мелокс» та змішаному оксидному паливу») проти Франції» від 28.03.2006. Європейський суд дійшов висновку про можливість громадської організації здійснювати захист суспільних інтересів у судовому порядку відповідно до ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, якщо мета такого захисту обмежується просторовими та часовими межами, а також з урахуванням статусу організації-заявника та її членів.

Важливо підкреслити, що доступ громадськості в особі неурядових організацій до правосуддя з метою захисту екологічних прав визнано на міжнародному рівні з огляду на фундаментальність відповідних прав, унаслідок поширення концепції сталого розвитку та усвідомлення міжнародною спільнотою важливості її впровадження в життя. Право громадських організацій на захист суспільних інтересів у судах гарантується такими міжнародними актами, як Орхуська Конвенція (ст. 9) та Директиви Європейської Ради № 85/337/ЄЕС від 27.06.1985 щодо участі громадськості та доступу до правосуддя у сфері довкілля (ст. 10а), № 96/61/ЄС від 24.09.1996 про комплексне попередження й контроль за забрудненнями (ст. 15а). По суті, чинні положення європейських директив імплементують норми ст. 9 Орхуської Конвенції і передбачають, зокрема: 1) гарантії представникам зацікавленої громадськості (щодо яких у конвенції визначені певні загальні критерії) з доступу до процедури перегляду в суді або іншому незалежному та неупередженому органі, заснованому згідно із законом, з метою оскарження рішень, дій чи бездіяльності з матеріально-правових чи процесуально-правових підстав; 2) фільтри щодо доступу громадськості до відповідних оскаржень (держави визначають, на якій стадії можуть бути оскаржені рішення, дії чи бездіяль-

ність та що становить суттєвий інтерес, також можуть бути встановлені вимоги до неурядових організацій, які отримують доступ до правосуддя). Водночас держави-члени забезпечують надання громадськості практичної інформації щодо доступу до процедур адміністративного та судового перегляду.

Отже, з огляду на міжнародне законодавство, у разі порушення забудовником екологічного законодавства ефективними для захисту публічних інтересів можуть бути як позови окремих громадян, так і громадських організацій. Відповідна судова практика достатньо добре досліджена, хоч і вона не є однозначною. Наприклад, у Дайджесті судової практики Верховного Суду у спорах, що виникають у сфері захисту довкілля та екологічних прав (2019), наведена позиція у справі № 809/437/17 за позовом Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Управління екології і природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації про визнання протиправною бездіяльності, визнання протиправним та скасування дозволу на викиди (постанова Верховного Суду від 30.10.2018). Суд у цьому спорі ґрунтувався на своїй позиції, що суб'єктом звернення до суду з позовом про анулювання документа дозвільного характеру може виступати відповідний дозвільний орган, але не інші суб'єкти.

У науковій літературі процесуальну заінтересованість розглядають як процесуальний фільтр від надходження до судів необґрунтованих позовів [14], законний інтерес — як підставу реалізації суб'єктивних прав і обов'язків [15, с. 42]. Як констатує С.О. Короєд, матеріально-правова заінтересованість «...наявна лише у тому випадку, якщо особа, яка звертається до суду, шукає захисту (заінтересована в захисті). Заінтересованою в цивільному процесі визнається особа, яка звертається до суду за захистом своїх порушених чи оспорюваних прав та інтересів, які охороняються законом і в силу цього підлягають судовому захисту» [11, с. 62].

Така позиція загалом є обґрунтованою й фундаментальною у вченні про право на позов. Однак нинішній стан державного управління в країні актуалізує питання про необхідність долучення окремих зацікавлених громадян / організацій та громадських об'єднань до боротьби за правовий господарський по-

рядок у сфері містобудування в Україні в ситуації, коли державні органи не спроможні або самоусуваються від боротьби з чисельними незаконними забудовами. Тому на порядку денному актуалізується питання наділення законом громадських об'єднань процесуальною заінтересованістю у відповідних категоріях спорів з метою захисту прав своїх членів чи суспільних або публічних інтересів.

Процесуальна заінтересованість громадських об'єднань, їхній законний інтерес напряму пов'язуються з питанням захисту в суді суспільних / публічних інтересів. Адже фактично саме публічний, а не власний інтерес такі організації і повинні захищати згідно зі своєю статутною метою діяльності. Крім того, у певних випадках самочинних будівництв загроженіми є інтереси не окремих громадян, а цілих спільнот (наприклад, у разі здійснення будівельних робіт у зонах охорони культурних пам'яток, у прибережній зоні водних об'єктів, на прилеглих до багатоквартирних будинків земельних ділянках).

Інтерес у припиненні таких незаконних забудов не може бути персоніфікований інтересом окремого громадянина. Враховуючи наведені в науковій літературі ознаки публічного інтересу [8, с. 7, 217], можна виявити його наявність у подібних випадках через такі особливості:

- носієм інтересу є відповідна зацікавлена група жителів, оскільки такі забудови загрожують нормальним умовам користування житлом не мешканцям однієї-двох квартир, а жителям цілого багатоквартирного будинку/-ів чи громаді, яка користується водним об'єктом, тощо;
- ці інтереси належать рівноправним учасникам приватноправових відносин; вони визнані державою шляхом закріплення в Конституції України (ст. 41, 47, 50), ЦК України (ст. 321, 382, ч. 2 ст. 386, 391);
- такі інтереси пов'язані з відповідним приватним інтересом у безпечному й комфортному житті, довкіллі, можуть бути скеровані конкретному індивідууму.

На даний час повноваження із захисту публічних інтересів, порушених самочинними будівництвами, закріплені за органами публічної влади (ч. 7 ст. 376 ЦК). Водночас публічний інтерес як предмет і об'єкт судового захисту одночасно постає охоронюваним законом інтересом, законним інтересом [8, с. 206].

Питання судового захисту публічних / суспільних інтересів достатньо мало досліджено в науковій літературі, особливо в світлі чинних норм процесуального законодавства України. Хоча можливість звернення осіб до суду в державних чи суспільних інтересах зараз прямо допускається законодавцем у цивільному процесі (ч. 2 ст. 4 ЦПК України).

Так, Т.В. Степаненко робила спробу розгляду суспільного інтересу як самостійного об'єкта судового захисту, не опосередкованого захистом прав конкретної особи [16, с. 6]. Також Ю.Ю. Рябченко указує на колективний характер суспільного інтересу як на відмінність від індивідуально визначеного інтересу конкретної особи [17, с. 50]. Публічний інтерес як об'єкт судового захисту в цивільному процесі І.Е. Берестова досліджувала у [8, с. 200—217]. На її думку, категорія «публічний інтерес» охоплює державні, суспільні інтереси, інтереси невизначеного кола осіб, певних соціальних груп і, в окремих випадках, колективні інтереси [8, с. 202]. Учена вказала на матеріально-правовий характер публічного інтересу, притаманну йому масовість або істотну суспільну значущість для конкретної сторони спірних правовідносин [8, с. 216—217]. Однак, досліджуючи в докторській дисертації суб'єктів, уповноважених звертатися до суду задля захисту публічних інтересів у цивільному судочинстві, вона не розглянула потенціал громадських організацій як суб'єктів, що здатні захищати в суді інтереси інших осіб [8, с. 223—238], хоча й указала на громадську процесуальну форму як цивільно-правовий спосіб захисту інтересів інших осіб [8, с. 9—10].

Проведене дослідження засвідчило, що фактично Українська держава визнала можливість захисту публічних інтересів у справах про захист прав споживачів і в екологічних спорах. Щодо інших сфер життєдіяльності суспільства публічний інтерес не є законодавчо, у доступний для судового захисту спосіб, легітимізованим. Як зазначає І.Е. Берестова [8, с. 207], судовий захист охоронюваного законом інтересу істотно ускладнюється в разі відсутності конкретної правової норми, яка б його декларувала, регулювала чи закріплювала.

У зарубіжних країнах в останнє десятиліття добре розвинувся інститут *actio popularis*, тобто позов у публічних інтересах, що заявляється окремими особами. Конституційний Суд України

у рішенні від 28.11.2013 у справі № 12-рп/2013 (п. 2.6) підкреслює значимість захисту в судах прав та інтересів інших осіб як однієї з гарантій реалізації конституційного права кожного на судовий захист (п. 2.6 рішення). Громадська організація може захищати в суді особисті немайнові та майнові права як своїх членів, так і права та охоронювані законом інтереси інших осіб, які звернулися до неї за таким захистом, за позицією Конституційного Суду України, лише у випадках, якщо таке повноваження передбачено в її статутних документах та якщо відповідний закон визначає право громадської організації звертатися до суду за захистом прав та інтересів інших осіб (п. 2.4).

Чинне законодавство та судова практика в Україні демонструє не сприйняття інституту *actio popularis*, незважаючи на перші законодавчі кроки в його визнанні (знову йдеться про сфери екології та захисту прав споживачів). Ця доктрина знайшла своє втілення в Україні, насамперед в інституті конституційної скарги. Характерним є таке твердження у відомій постанові Верховного Суду від 20.02.2019 у справі № 522/3665/17 (п. 71): про очевидну відсутність у позивача законного інтересу (а отже, й матеріально-правової заінтересованості) свідчить, зокрема, обставина, коли позивач звернувся за захистом інтересів інших осіб — держави, громади, фізичної або юридичної особи без відповідних правових підстав або в інтересах невизначеного кола осіб. Як підкреслюється в одній постанові Верховного Суду (постанова від 03.04.2018 у справі № 826/16924/14), порушення прав позивача має бути обґрунтованим та реальним, стосуватися індивідуально виражених прав або інтересів особи, яка стверджує про їхні порушення (п. 38).

Касаційний адміністративний суд у складі ВС в ухвалі від 13.02.2020 у справі № 9901/14/20 слушно зазначив: «чинне законодавство не передбачає можливості подання позову в «інтересах правопорядку», «в інтересах суспільства», який відомий у теорії права як *actio popularis*». Аналогічним чином висловився Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду у постанові від 14.12.2019 у справі № 911/792/18 за позовом Громадської організації «Діти Вишневого» про визнання недійсним договору оренди земельної ділянки комунальної власності: «...чинним законодавством не визна-

чені правові підстави для звернення громадських організацій до господарського суду за захистом суспільних інтересів або інтересів територіальної громади у правовідносинах, пов'язаних із наданням у власність земельних ділянок». Варто зауважити, що відмова громадським організаціям у задоволенні позовів у земельних спорах обґрунтовується судами тими ж підставами, що й у містобудівних спорах (крім указаної справи, можна навести приклад постанови Верховного Суду від 01.03.2018 у справі № 910/2280/17).

Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI «Про громадські об'єднання» передбачає створення об'єднань для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів (ч. 1 ст. 1). Захист цивільних прав судом розглядається як одна з форм захисту прав, що в науковій літературі позначається поняттям позовної (процесуальної) форми [18, с. 25] або юрисдикційної форми захисту [19, с. 345; 20, с. 66—67; 21, с. 16—17; 22, с. 65; 23, с. 55—56; 24, с. 115—116; 25, с. 112]. Дослідники теорії захисту прав указують на представництво інтересів людини в судових провадженнях як один із можливих юридичних засобів громадської квазіправозахисної діяльності [26, с. 50—51].

Зважаючи на це, логічно надати юридичне право громадським об'єднанням звертатися з позовами до суду в інтересах принаймні їхніх членів. Варто доповнити Закон України «Про громадські об'єднання» нормою про можливість звернення об'єднань за захистом таких

прав та інтересів до суду в межах та у відповідності до статутних цілей об'єднання. З огляду на можливі зловживання відповідним правом, ця пропозиція потребує подальшого опрацювання й аналізу. Однак загалом законодавче закріплення такого права громадських об'єднань (зокрема тих, які функціонують на правах юридичної особи) створюватиме додаткові гарантії й можливості для захисту прав осіб, які потерпають від недобросовісних дій забудовників.

Висновки. Отже, вважаємо, що громадські об'єднання ні законодавчо, ні в судово-практичній площині не визнаються суб'єктами права на звернення до суду за захистом прав та законних інтересів своїх членів, інших осіб або публічних інтересів.

Суди відмовляють у задоволенні відповідних позовів громадських об'єднань, заявлених стосовно порушень у сфері містобудування, з огляду на відсутність їхньої матеріально-правової заінтересованості у справах, не доведення ними наявності законного інтересу у спірних правовідносинах.

Доцільно проводити подальше наукове дослідження відповідної проблематики, аналізуючи відповідні позови через категорію позовів *actio popularis*, позовів у публічних інтересах, в інтересах невизначеної кількості осіб. Водночас варто розпочинати опрацьовувати питання про закріплення в законодавстві права громадських об'єднань на захист у суді прав та законних інтересів їхніх членів у сфері містобудування, враховуючи масштаби незаконних забудов у країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вплив відкритих даних Державної архітектурно-будівельної інспекції України. Аналітичний звіт. Офіс ефективного регулювання (BRDO), вересень 2020 р. URL: <https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/OD-Research-DABI.pdf> (дата звернення: 10.10.2021).
2. 52 % новобудов в Києві потрапляють в категорію ризикових — дослідження. *Monitor.Estate*. 24.02.2020. URL: <https://monitor.estate/blog/2020/02/24/52-новобудов-в-ки-ві-потрапляють-в/> (дата звернення: 24.09.2021).
3. Перелік проблемних об'єктів житлового будівництва (об'єктів самочинного будівництва та довгобудів), які потребують прийняття спеціального Закону України. *Офіційний портал Києва*. URL: https://kyivcity.gov.ua/mistobuduvannia_ta_zemelni_dilianky/komisija_z_virishennya_probelmnikh_pitan_po_obyektakh_nezavershenogo_budivnitstva/perelik_problemnikh_obyektiv_zhitlovogo_budivnitstva_obyektiv_samochinnogo_budivnitstva_ta_dovgobudiv_yaki_potrebuyut_priynyattya_spetsialgo_zakonu_ukrani/ (дата звернення: 16.10.2021).
4. Як відкриті дані стали рушієм змін у сфері будівництва. *Економічна правда*. 06.10.2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/10/6/665781/> (дата звернення: 16.10.2021).

5. Итоги ежегодного антикоррупционного исследования (26 июля 2019 г.). Как изменилась ситуация с коррупцией в строительстве за последние 2 года: опрос участников рынка. *URE club*. URL: https://ureclub.com/ua/news/itogi_ezhegodnogo_antikorrupcionnogo_issledovaniya (дата звернення: 18.10.2021).
6. Діяльність громадських організацій в Україні у 2018 році. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: http://ukrstat.gov.ua/metaopus/2018/1_10_00_02_2018.htm (дата звернення: 18.10.2021).
7. Рябченко Ю.Ю. Суб'єкти цивільного процесуального права. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2018. 372 с.
8. Берестова І.Е. Захист публічних інтересів учасників цивільних відносин: взаємозв'язок цивільного судочинства і конституційного провадження: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02; 12.00.03. НДІ прив. права і підприємства ім. акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України: Київ, 2019. 510 с.
9. Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов. Под ред. И.В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2017. 672 с.
10. Курс цивільного процесу: підручник. За ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2011. 1352 с.
11. Короєд С.О. Юридична (матеріально-правова) заінтересованість позивача як передумова надання йому судового захисту цивільних прав. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія «Право»*. 2018. № 6 (18). С. 60—64.
12. Рябченко Ю.Ю. Особи, які беруть участь у справі: окремі проблеми визначення та законодавчого закріплення. *Право та державне управління*. 2017. № 4 (29). Т. 1. С. 87—91.
13. Цивільний процес України: підручник. За ред. В.О. Кучер. Львів: ДУВС, 2016. 768 с.
14. Короєд С.О. Процесуальне забезпечення ефективності цивільного судочинства. Київ: «МП Леся», 2013. 508 с.
15. Гетманцев М.О. Категорія «законний інтерес» у цивільному процесуальному праві. *Приватне право і підприємництво*. 2016. Вип. 15. С. 38—42.
16. Степаненко Т.В. Судочинство у справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2008. 20 с.
17. Рябченко Ю.Ю. До питання ролі суду у встановленні обставин у справах за позовами на захист прав невизначеного кола осіб. *Право і суспільство*. 2016. № 1. Ч. 2. С. 49—54.
18. Фархтдинов Я.Ф. Добровольский А.А., Иванова С.А. Основные проблемы исковой формы защиты права. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1979. 159 с.
19. Иванова С.М. Система способів захисту цивільних прав та інтересів за законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2006. № 29. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i29.2173>
20. Чечот Д.М. Суб'єктивне право и формы его защиты. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1968. 71 с.
21. Притика Ю.Д. Поняття і диференціація способів захисту цивільних прав та інтересів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки»*. 2004. Вип. 60—62. С. 16—19.
22. Майкут Х.В. До питання нотаріальної форми захисту цивільних прав. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2013. Вип. 6-1. Т. 2. С. 65—68.
23. Підлубна Т.М. Право на захист цивільних прав та інтересів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ: Ін-т д-ви і права ім. В.М. Корещького НАН України, 2009. 209 с.
24. Боднар Т.В. Деякі проблеми захисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях. *Університетські наукові записки*. 2007. № 2. С. 113—117.
25. Бонтлаб В.В. Право на звернення до суду за захистом цивільних прав та інтересів: проблеми й перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 30. Т. 1. С. 110—113.
26. Пашук Т.І. Право людини на ефективний державний захист її прав та свобод: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2006. 210 с.

Надійшла 20.10.2021

REFERENCES

1. Vplyv vidkrytykh danykh Derzhavnoi arkhitekturno-budivelnoi inspektsii Ukrainy Analitychnyi zvit. Ofis efektyvnoho rehuliuвання (BRDO), veresen 2020 r. URL: <https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/OD-Research-DABI.pdf> [in Ukrainian].
2. 52 % novobudov v Kyievi potrapliaiut v katehoriu ryzykovykh – doslidzhennia. *Monitor.Estate*. 24.02.2020. URL: <https://monitor.estate/blog/2020/02/24/52-novobudov-v-ky-vi-potrapliaiut-v/> [in Ukrainian].
3. Perelik problemnykh obektiv zhytloвого budivnytstva (obektiv samochynnoho budivnytstva ta dovhobudiv), yaki potrebiut pryiniattia spetsialnoho Zakonu Ukrainy. *Ofitsiyni portal Kyieva*. URL: https://kyivcity.gov.ua/mistobuduvannya_ta_zemelni_dilianky/komisiya_z_virishennya_probelmnykh_pitan_po_obyektakh_nezavershenogo_budivnytstva/perelik_problemnykh_obyektiv_zhitloвого_budivnytstva_obyektiv_samochynnoho_budivnytstva_ta_dovgobudiv_yaki_potrebuyut_priynyattya_spetsialgo_zakonu_ukrani/ [in Ukrainian].
4. Yak vidkryti dani staly rushiem zmin u sferi budivnytstva. *Ekonomichna pravda*. 06.10.2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/10/6/665781/> [in Ukrainian].

5. Itogi ezhegodnogo antikorrupcionnogo issledovaniya (26 lipnja 2019 r.). Kak izmenilas' situacija s korrupciej v stroitel'stve za poslednie 2 goda: opros uchastnikov rynka. *URE club*. URL: https://ureclub.com/ua/news/itogi_ezhegodnogo_antikorrupcionnogo_issledovaniya [in Russian].
6. Diiialnist hromadskykh orhanizatsii v Ukraini u 2018 rotsi. *Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy*. URL: http://ukrstat.gov.ua/metaopus/2018/1_10_00_02_2018.htm [in Ukrainian].
7. Riabchenko Yu.Iu. Subiekty tsyvilnoho protsesualnoho prava. Sumy: vydavnycho-vyrobnyche pidpriemstvo "Mriia", 2018. 372 p. [in Ukrainian].
8. Berestova I.E. Zakhyst publichnykh interesiv uchashnykh tsyvilnykh vidnosyn: vzaiemozviazok tsyvilnoho sudochynstva i konstytutsiinoho provadzhennia: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.02; 12.00.03. NDI pryv. prava i pidpr-tva im. akad. F.H. Burchaka NAPrN Ukrainy: Kyiv, 2019. 510 p. [in Ukrainian].
9. Har'kovskaja civilisticheskaja shkola: zashhita sub#ektivnykh grazhdanskih prav i interesov. Pod red. I.V. Spasibo-Fateevoy. Har'kov: Pravo, 2017. 672 p. [in Russian].
10. Kurs tsyvilnoho protsesu: pidruchnyk. Za red. V.V. Komarova. Kharkiv: Pravo, 2011. 1352 p. [in Ukrainian].
11. Koroied S.O. Yurydychna (materialno-pravova) zainteresovanist pozyvacha yak peredumova nadannia yomu sudovoho zakhystu tsyvilnykh prav. *Naukovo-informatsiyni visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halytskoho. Seriiia "Pravo"*. 2018. No. 6 (18). P. 60-64 [in Ukrainian].
12. Riabchenko Yu.Iu. Osoby, yaki berut uchast u spravi: okremi problemy vyznachennia ta zakonodavchoho zakriplennia. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2017. No. 4 (29). Vol. 1. P. 87-91 [in Ukrainian].
13. Tsyvilnyi protses Ukrainy: pidruch. Za red. V.O. Kucher. Lviv: DUVS, 2016. 768 p. [in Ukrainian].
14. Koroied S.O. Protseualne zabezpechennia efektyvnosti tsyvilnoho sudochynstva. Kyiv: "MP Lesia", 2013. 508 p. [in Ukrainian].
15. Hetmantsev M.O. Katehoriia "zakonnyi interes" u tsyvilnomu protsesualnomu pravi. *Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo*. 2016. Iss. 15. P. 38-42 [in Ukrainian].
16. Stepanenko T.V. Sudochynstvo u spravakh za pozovamy pro zakhyst prav ta interesiv nevyznachenoho kola osib: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. Kharkiv: Khark. nats. un-t vnutr. sprav, 2008. 20 p. [in Ukrainian].
17. Riabchenko Yu.Iu. Do pytannia roli sudu u vstanovlenni obstavyn u spravakh za pozovamy na zakhyst prav nevyznachenoho kola osib. *Pravo i suspilstvo*. 2016. No. 1. Ch. 2. P. 49-54 [in Ukrainian].
18. Farhtdinov Ja.F. Dobrovol'skij A.A., Ivanova S.A. Osnovnye problemy iskovoy formy zashhity prava. Moscow: Izd-vo Mosk. un-ta, 1979. 159 p. [in Russian].
19. Ivanova S.M. Systema sposobiv zakhystu tsyvilnykh prav ta interesiv za zakonodavstvom Ukrainy. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2006. No. 29. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i29.2173> [in Ukrainian].
20. Chechot D.M. Sub#ektivnoe pravo i formy ego zashhity. Leningrad: Izd-vo Leningr. un-ta, 1968. 71 p. [in Russian].
21. Prytyka Yu.D. Poniattia i dyferentsiatsiia sposobiv zakhystu tsyvilnykh prav ta interesiv. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia "Iurydychni nauky"*. 2004. Iss. 60-62. P. 16-19 [in Ukrainian].
22. Maikut Kh.V. Do pytannia notarialnoi formy zakhystu tsyvilnykh prav. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. 2013. Iss. 6-1. Vol. 2. P. 65-68 [in Ukrainian].
23. Pidlubna T.M. Pravo na zakhyst tsyvilnykh prav ta interesiv: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. Kyiv: In-t d-vy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2009. 209 p. [in Ukrainian].
24. Bodnar T.V. Deiaki problemy zakhystu tsyvilnykh prav u dohovirnykh zoboviazanniakh. *Universytetski naukovyi zapysky*. 2007. No. 2. P. 113-117 [in Ukrainian].
25. Bontlab V.V. Pravo na zvernennia do sudu za zakhystom tsyvilnykh prav ta interesiv: problemy y perspektyvy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Pravo"*. 2015. Iss. 30. Vol. 1. P. 110-113 [in Ukrainian].
26. Pashuk T.I. Pravo liudyny na efektyvnyi derzhavnyi zakhyst yii prav ta svobod: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Lviv: Lviv. nats. un-t im. I.Franka, 2006. 210 p. [in Ukrainian].

Received 20.10.2021

K.I. Apanasenko

Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-2917-1255

COURT'S DEFENSE OF PERSON'S RIGHTS
IN A SPHERE OF CITY PLANNING BY PUBLIC ASSOCIATIONS:
DEFINITION OF A PROBLEM

Unauthorized buildings are enough common problem of city planning in Ukraine. There is very popular practice to receive permissive documents after the beginning of building works and before commissioning. Therefore, effectiveness of activity of the Ukrainian State Architectural Building Service is not high. As a result, last decade some citizens and public organizations take part in struggle with city planning violations. Therefore, an investigation of a normative base of an appropriate activity of public organizations and court's practice in this sphere is an actual task in purpose of an adoption of some legislative decisions. The author had identified position of Supreme Court on duty to application a

rule about legal interest of a plaintiff. Only fact of an unauthorized building is not enough for its stopping on claims of not interested persons. The cessation of a town planning violation is possible only in condition of risk for rights and legal interests of plaintiffs (citizens and / or legal entities) or on actions of authorized state organs. The number of decisions of Supreme Court decided in favor of plaintiffs in cases on the claims of citizens and public organizations regarding unauthorized buildings of apartment buildings and other capital objects of town planning is small enough. Actual procedural legislation and normative legal acts which define a status of public organizations don't provide its right to take legal action for a defense of rights and interests of legal entities and persons, territorial communities, public interests. Nowadays the question of provision public organizations by procedural interest in appropriate categories of disputes in the legislation kept up. Procedural interest of public organizations, its legal interest directly links to the question of court's defense of public interests, with an institute of *actio popularis*. Because such organizations have to defend only public, not personal interest in accordance to its statutory object. It is important to understand that an interest for the stopping of illegal building cannot be personalize as an interest of any citizen. Therefore, it is an actual task to develop theoretical ideas about court's defense of public interest. Nowadays Ukraine accepted the possibility of the defense of public interests only in spheres of consumer's rights and ecological disputes. The legal public interest in other spheres of public life is not legitimize for the court's defense. The author has made a conclusion about potential possibility and necessity of legislative recognizing of the right of public organizations to take legal action for the defense of rights of its members in the sphere of unauthorized buildings.

Keywords: unauthorized building, procedural interest, legislative interest, public interests, *actio popularis*, public organizations.